

Friluftsrådets Naturpolitik

Friluftsrådet

Forord

Natur og friluftsliv er tæt forbundet. Naturens kvalitet og rigdom er en forudsætning for gode naturoplevelser og et varieret friluftsliv. Samtidig er friluftsliv og oplevelser i naturen også med til at knytte os til naturen, hvilket øger vores bevidsthed om, at det er vigtigt at passe godt på den. Natur og friluftsliv er to sider af samme sag.

Den danske natur skal have mere plads til at udfolde sig på, og kvaliteten af den skal øges. Natur skal være åben, tilgængelig og tæt på, hvor vi bor, så alle kan få glæde af de mange gode oplevelser, der venter ude i naturen. Viden om naturen og naturformidling skal være en integreret del af befolkningens naturoplevelser, hvilket kan styrke vores forhold til naturen og være med til at forme den måde, vi bruger den på.

Bedre vilkår for natur og friluftsliv vil også have en lang række øvrige effekter. Friluftsliv og oplevelser i naturen øger vores livskvalitet og sundhed. Undervisning og formidling i naturen skaber læring og udvikling for børn og voksne. Endelig har bedre muligheder for friluftsliv også en række positive økonomiske effekter – både fra selve friluftaktiviteterne men også fra bedre muligheder for bæredygtig naturturisme.

Friluftsrådet ønsker med denne naturpolitik at skabe en udvikling af den danske natur, der understøtter visionen om friluftsliv for alle i en rig natur og på et bæredygtigt grundlag.

God læselyst!

Friluftsrådets bestyrelse, 2020

Billeder af Adam Grønne

Grundlag for naturpolitik

Vision

Friluftsrådets vision er:

Friluftsliv for alle - i en rig natur og på et bæredygtigt grundlag

Det betyder, at Friluftsrådets vigtigste opgave er at arbejde for, at alle kan komme ud og opleve friluftslivet i naturen. Men det betyder også, at naturen skal have gode vilkår med en mangfoldighed af naturtyper og arter, og at friluftslivet i naturen skal ske på en måde, så naturen ikke lider overlast.

Natur og natursyn

Friluftsrådets natursyn er beskrevet i "Friluftsrådets natursyn – natur for alle" (2005), hvorfra enkelte væsentlige pointer er fremhævet nedenfor.

Friluftsrådet bruger begrebet natur i en bred betydning. Naturen findes over alt i Danmark, men er forskellig fra land til by og fra mark til skov, strand og hav. Både mælkebøtterne på stenbroen og den urørte skov er natur. Når Friluftsrådet bruger begrebet natur dækker det altid både naturen til lands og til vands - altså både den grønne og blå natur - med mindre andet er beskrevet.

Det betyder ikke, at naturen er ens på stenbroen og i den urørte skov. Naturen i den urørte skov er rigere, mere dynamisk og mere mangfoldig end naturen i for eksempel byerne.

En mangfoldig natur giver muligheder for forskellige naturoplevelser, og netop muligheden for de forskelligartede og varierede naturoplevelser er vigtig for Friluftsrådet.

Det har betydning for Friluftsrådet, at naturen i Danmark giver mulighed for friluftsliv for alle og understøtter alle typer friluftsliv.

Friluftsliv ikke er det eneste, der skal være plads til i naturen. Naturen har værdi i sig selv og som grundlag for produktion. Der skal være plads til steder, hvor naturen får lov til at udvikle sig mere uforstyrret, ligesom der skal være plads til produktion, som for eksempel landbrug, skovbrug, energiproduktion og fiskeri.

Principper for naturpolitik

Naturpolitikken bygger på fem principper, som er styrende for Friluftsrådets synspunkter og holdninger til naturpolitiske emner.

Friluftsliv

Naturen skal være åben og tilgængelig for alle.

Åben og tilgængelig natur giver gode muligheder for at opleve naturen.

Naturforståelse

Alle skal have viden om og forståelse for naturen.

Viden og naturforståelse giver rigere friluftsoplevelser, lyst til at passe på naturen og til at bruge den på et bæredygtigt grundlag.

Plads til natur

Der skal være plads til en rig og sammenhængende natur.

Mere natur giver mere plads til friluftsliv og naturoplevelser for flere mennesker.

Kvalitet af natur

Naturen skal være rig og mangfoldig.

En mangfoldig natur, der er rig på arter, landskabs- og naturtyper giver et rigt og varieret friluftsliv.

Fordeling af natur

Naturen skal være for hele Danmarks befolkning.

Alle skal have mulighed for friluftsliv i hverdagen uanset om man bor i byen eller på landet.

Friluftsliv i naturen

Friluftsliv handler om at være i og opleve naturen. Det kan man på mange forskellige måder. Familien på strandtur, mountainbikeren, hundelufteren, rytteren og ornitologen forholder sig alle til naturen på hver deres måde, og det skal der være plads til.

Mulighederne for at dyrke friluftsliv i naturen afhænger blandt andet af:

1. Befolkningens lovmæssige adgang til naturen.
2. Den fysiske planlægning for naturen og for brugen af naturen.
3. Den rekreative infrastruktur i form af for eksempel stier, ruter og faciliteter.
4. Naturens robusthed over for forstyrrelser og slid.
5. Konflikter mellem forskellige naturbrugere.

Friluftsrådets politik

Naturen skal være åben og tilgængelig for alle. Åben og tilgængelig natur giver gode muligheder for at opleve naturen.

Adgang

Adgang til naturen er en forudsætning for at kunne opleve naturen. Det er Friluftsrådets holdning, at der skal være bedst mulig adgang til naturen.

Eventuelle begrænsninger skal være specifikke og målrettede i forhold til konkrete problemstillinger og ikke rettet mod friluftslivet bredt.

Fysisk planlægning

Fysisk planlægning kan give muligheder for at udvikle friluftslivet i robuste naturområder og samtidig kanalisere aktiviteter uden om mere sårbare naturområder.

Mange hensyn kan imødekommes – og konflikter kan undgås – gennem det, som Friluftsrådet kalder intelligent planlægning. Med det menes en kombination af kanaliseret færdsel og fleksibel naturforvaltning.

Det vil sige, at planlægningen bliver et fleksibelt redskab til brug i konkrete situationer i modsætning til ufleksible regler for generelle situationer.

Rekreativ infrastruktur

Meget friluftsliv benytter den rekreative infrastruktur i naturen i form af stier, markveje, ruter og faciliteter som f.eks. sheltere.

Ved at skabe en veludviklet national rekreativ infrastruktur kan befolkningen få bedre muligheder for at opleve naturen, samtidig med at den mest intensive brug kanaliseres uden om følsom natur.

Den rekreative infrastruktur skal udvikles til et nationalt net af stier og ruter, så friluftslivet får bedre mulighed for at opleve Danmarks natur. Infrastrukturen skal planlægges, så friluftsliv og rig natur kan gå hånd i hånd.

Forstyrrelser

Langt det meste friluftsliv skaber kun få eller ubetydelige forstyrrelser i naturen. Men der kan være situationer, hvor naturen ikke kan holde til den belastning, friluftslivet indebærer.

Friluftsrådet vægter grundlæggende hensynene til friluftsliv og natur lige højt.

Friluftsrådet vil dog altid prioritere at passe på natur og miljø, som er grundlaget for befolkningens mulighed for at udøve friluftsliv. Eventuelle indskrænkninger af friluftsliv skal være specifikke i forhold til den konkrete forstyrrelse af naturen.

Indskrænkninger skal altid ske på et veldokumenteret grundlag – både i forhold til friluftslivets effekter på naturen, men også i forhold til begrænsningernes effekt på friluftslivet.

Konflikter

Brugere af naturen kan have mange forskellige interesser og behov. Det ses for eksempel, når nogle brugere ønsker andre brugergrupper udelukket fra bestemte områder, eller hvor en brugergruppes aktivitet kan forringe oplevelsen af naturen for andre.

Konflikter skal overordnet set løses gennem god planlægning og kommunikation. Faciliteter og ruter kan eksempelvis placeres og udformes på en måde, så brugere med forskellige interesser ikke forstyrrer eller kommer i vejen for hinanden.

Naturforståelse

Brug af naturen er ikke kun til glæde for befolkningen. Den er også til gavn for naturen. Friluft aktiviteter giver en tilknytning til og fortrolighed med naturen.

Derfor går friluftsliv og naturbeskyttelse hånd i hånd – friluftaktiviteten påvirkes og beriges af den natur, den foregår i, og samtidig er friluftslivet en kilde til at skabe en øget naturforståelse hos den enkelte. Det motiverer til at værne om og benytte naturen på en bæredygtig måde.

Den enkeltes naturforståelse dannes af en række forskellige faktorer, hvor især de tre følgende forhold er centrale:

1. Oplevelser i naturen
2. Viden om naturen
3. Formidling af naturen

Friluftsrådets politik

Alle skal have viden om og forståelse for naturen. Viden og naturforståelse giver rigere friluftoplevelser, lyst til at passe på naturen og til at bruge den på et bæredygtigt grundlag.

Oplevelser i natur

Friluftsrådet mener, at naturoplevelser skal være en del af hverdagen for flest muligt.

Oplevelser i naturen er med til at skabe naturforståelse. Når man er ude i naturen, bliver man nysgerrig. Man kan mærke naturens effekter på egen krop og se, hvordan vi selv påvirker naturen.

Hvis man skal have en tilknytning til naturen, så skal man have mulighed for oplevelser både til hovedet, til kroppen og til hjertet.

Friluft aktiviteter er forbundne med den natur, de foregår i, og det er i samspillet mellem friluftaktiviteten og naturen, at oplevelsen opstår.

Viden om natur

Viden om naturen skaber forståelse for naturen og engagement i naturen.

Viden om naturen kan være med til at forme den måde man bruger naturen, give nye perspektiver på de oplevelser man har naturen og fremme ens motivation til at passe godt på den.

Viden om og formidling af naturen understøtter interessen for naturen og motiverer til at opleve den på en bæredygtig måde.

Et godt forhold til naturen grundlægges tidligt i livet. Derfor er det særlig vigtigt at formidle viden om naturen til børn og unge.

Når børn lærer om naturen, fordyber sig i naturen og tilbringer tid i naturen, har det en positiv betydning.

ning for deres dannelse og forhold til naturen resten af livet.

Naturformidling

Formidling om naturen et centralt virkemiddel. Formidlingen giver foruden viden også forståelse for naturen og for, hvordan man opfører sig hensigtsmæssigt og hensynsfuldt i naturen.

Formidling er også vigtig for at øge forståelsen for og opbakning til ændringer i naturen og naturforvaltningen.

Formidling af naturen er en opgave, der løbende skal udvikles, så der afprøves nye metoder og nye måder at nå ud til forskellige målgrupper.

Det skal løftes af en bred vifte af aktører, herunder friluftsföreninger, naturvejledere, daginstitutioner, skoler, forældre, lodsejere, stat og kommuner m.v.

Plads til natur

Størstedelen af Danmarks areal består af landbrug, byer og infrastruktur. Det efterlader begrænset plads til en rig natur, der kan danne grundlag for et godt og varieret friluftsliv. Manglen på plads til den nødvendige natur giver færre muligheder for friluftsliv og skaber større pres på de resterende naturområder. Der er derfor behov for at skabe mere rig natur i Danmark, der kan være til gavn for friluftslivet såvel som naturen.

Den rige natur skal ses i kontrast til naturen i det intensivt dyrkede landbrugsland præget af monotone landskaber uden større naturmæssige værdier. Naturen skal tænkes ind i landbrugsarealet, så produktionslandskaberne bidrager til et højere naturindhold og dermed bedre friluftsliv f.eks. ved at skabe plads til levende hegn, ekstensivt drevne arealer samt andre trædesten og småbiotoper.

Friluftsrådets politik

Der skal være plads til en rig og sammenhængende natur. Mere natur giver mere plads til friluftsliv og naturoplevelser for flere mennesker.

Nationale mål for natur

Friluftsrådets overordnede mål er, at 35 til 40 procent af det danske landareal skal være rig natur.

Rig natur defineres her som skov, tør natur, for eksempel heder og klitter, våd natur, for eksempel enge og moser, samt søer og vandløb. Det er definitioner, som også anvendes af Danmarks Statistik. Arealer med byer, veje, andre infrastrukturanlæg samt landbrug regnes dermed ikke med som en del af den rige natur for friluftslivet. Det anerkendes dog, at der også enkelte steder kan findes et betydeligt naturindhold i landbrugslandet, for eksempel på nogle af de ekstensivt drevne arealer.

Af det samlede areal med rig natur skal arealet med skovlandskaber udgøre mellem 20 og 25 procent. De danske strande og kyster skal bevares ubebyggede, så der er plads til fri kystdynamik, og så de fortsat kan danne grundlag for store og varierede friluftsoplevelser. Friluftsrådet mener derudover, at byerne skal indeholde mere natur i form af for eksempel parker og grønne korridorer

Havet som blå vildmark

Havet skal bevares som Danmarks blå vildmark og være åbent for alle. Kystnære faste anlæg på havet som for eksempel havbrug skal undgås, så der bliver ved med at være plads til naturen og friluftslivet i og på havet.

Friluftsliv og ejerforhold

Mulighederne for friluftsliv er tæt knyttet til ejerforholdene. Offentligt ejede arealer giver generelt langt bedre mulighed for borgernes adgang og friluftsliv end private arealer.

I etableringen af ny natur skal der ske en prioritering af natur på offentlige arealer eller på arealer, hvor offentlig adgang på anden vis er sikret. Etablering af ny natur eller væsentlig forbedring af eksisterende natur for offentlige midler på privatejede arealer skal ske under betingelse af, at befolkningen sikres samme adgangsforhold som på offentligt ejede arealer.

Kvalitet af natur

En rig og mangfoldig natur indeholder alle de arter af dyr og planter, der naturligt hører til i de enkelte biotoper. Mangfoldigheden i den danske natur er under pres. Det påvirker friluftslivet negativt gennem en lavere kvalitet af naturoplevelser. Det gælder både de friluftsudøvere, der vægter naturindholdet højt i deres friluftsliv, og for den brede befolkning, der for eksempel gerne vil kunne se en hare på deres gåtur eller høre lærken synge.

Friluftsrådets politik

Naturen skal være rig og mangfoldig. En mangfoldig natur, der er rig på arter, landskabs- og naturtyper giver et rigt og varieret friluftsliv.

Oplevelser

Det danske landskab skal give mulighed for mange forskellige oplevelser i naturen. Der skal være mulighed for at opleve den urørte skov, de store sammenhængende naturområder med vildere natur og havet som den blå vildmark.

På samme måde skal der være mulighed for naturoplevelser i kulturlandskaberne i form af heder, enge og overdrev samt i og nær byerne. Forskellige landskaber og naturtyper giver forskellige muligheder for friluftsliv.

Arter og naturtyper

Kvaliteten af den danske natur skal forbedres, så danskerne kan opleve en rigere og mere mangfoldig natur. Der er brug for at få vendt tilbagegangen for arter og naturtyper til fremgang, så naturen igen kan blive rigere og mere mangfoldig.

Det kræver blandt andet beskyttelse, genopretning og bæredygtig brug af naturen. De naturligt forekommende arter og naturtyper skal sikres gunstig bevaringsstatus, og herunder skal der sikres god miljøtilstand i havet.

Forskellig kvalitet af natur

Friluftsrådet anerkender, at kvaliteten og mangfoldigheden af naturen ikke kan være lige høj over alt i det danske landskab, men kvalitet og mangfoldighed kan tænkes ind i alle landskabstyper.

Der skal være dedikerede områder til natur med høj mangfoldighed uden produktion, naturområder hvor der også er plads til en ekstensiv bæredygtig produktion, intensive produktionsområder og bebyggede områder.

For Friluftsrådet er det vigtigt, at der er plads til natur og naturoplevelser i alle typer af områder, også selvom mangfoldigheden ikke kan være den samme. Der skal være plads til natur i produktionslandskabet, men naturen kan ikke være lige så mangfoldig her, som i den urørte skov. Modsat er der også brug for områder, hvor natur og oplevelser i naturen har førsteprioritet.

Plads til vildere natur

Plads er afgørende for kvaliteten af naturen. Derfor er mere plads en forudsætning for bedre natur.

Plads er også en forudsætning for en vildere natur

med mere naturlige processer. Derfor skal vildere natur fremmes i store sammenhængende naturområder.

Friluftsrådet mener, at vildere natur med mere dynamiske, naturlige processer og høj biodiversitet har potentiale for en anden slags friluftsoplevelser. Det kan dermed være med til at skabe en højere kvalitet i friluftsoplevelserne for nogle brugergrupper samt styrke grundlaget for andre rekreative aktiviteter.

Udvikling af kvaliteten

Det er afgørende, at friluftslivet tænkes ind i udviklingen af den danske natur fra starten, så forbedrede forhold for biodiversiteten kan gå hånd i hånd med bedre muligheder for friluftsliv.

Ved at sammentænke udviklingen af en bedre og mere mangfoldig natur med bedre muligheder for at opleve naturen, sikrer man den folkelige opbakning til mere mangfoldig natur.

Fordeling af natur

Nærhed til naturen er afgørende for, hvor meget man bruger naturen. I Danmark er der stor forskel på, hvor langt man har til naturen, alt efter hvor i landet man bor. Det giver befolkningen ulige muligheder for at bruge naturen til friluftsliv. På samme måde er der store områder i Danmark, hvor der er forholdsvis lidt offentligt ejet natur. En ulige fordeling af den offentligt ejede natur giver også ulige muligheder for at udøve friluftsliv i naturen.

Friluftsrådets politik

Naturen skal være for hele Danmarks befolkning. Alle skal have mulighed for friluftsliv i hverdagen uanset om man bor i byen eller på landet.

Sammenhæng i naturen

En mere ligelig fordeling af naturen i Danmark kan fremmes ved at etablere et nationalt netværk af natur, der skaber sammenhæng i den samlede danske natur.

Friluftsrådet mener, at der skal være en meget bedre sammenhæng i den danske natur, så de forskellige naturelementer som f.eks. skove, ådale og store sammenhængende naturområder bindes bedre sammen i landskabet.

Det skaber bedre muligheder for friluftsliv og bedre forhold for naturen gennem større naturtæthed i landskabet, så naturen bliver mindre opdelt.

Friluftsrådet ønsker derfor realisering af et initiativ som for eksempel et Grønt Danmarkskort eller lignende, der binder naturen i det danske landareal bedre sammen og skaber større naturtæthed i landet.

Bedre fordeling af skov

Skoven er det sted, flest danskere vælger, når de skal på besøg i naturen. Derfor skal der etableres mere skov, og den skal etableres de steder, hvor flest men-

nesker får glæde af den. Det betyder, at bynær skov skal prioriteres sammen med etablering af ny skov i områder med lidt eller ingen skov.

De nye skove skal i videst muligt omfang være offentlige eller på anden måde etableres på arealer, hvor der sikres god adgang.

Bynatur og bynær natur

En mere ligelig fordeling af naturen indebærer også, at der er behov for mere natur tæt på, hvor befolkningen bor. Nærhed til naturen har stor betydning for, hvor meget man kommer ud og oplever naturen.

Derfor skal ny natur eller grønne områder med høj naturkvalitet i byerne eller tæt på byerne prioriteres, så flere får mulighed for at dyrke friluftsliv tæt på, hvor de bor.

For at sikre tilgængeligheden til den bynære natur skal der arbejdes målrettet med at etablere grønne korridorer, der binder byerne og byernes natur sammen med den omkringliggende natur.

Rammevilkår for naturen

Rammevilkårene for naturforvaltning i Danmark har stor betydning for udviklingen af naturen og friluftslivet. Rammevilkårene omfatter blandt andet den eksisterende lovgivning, politiske mål, viden og økonomi, som har både direkte og indirekte betydning for naturen og friluftslivet.

For eksempel kan kompleksiteten i lovgivningen gøre det svært at overskue og forstå mulighederne for at opleve naturen. Ny viden kan udvikle forvaltningsmetoder for natur og friluftsliv, og økonomi kan gøre det muligt at realisere den ønskede udvikling af naturen i Danmark.

Nationale mål

Der skal sikres ambitiøse nationale mål for natur og friluftsliv i Danmark. Det gælder for eksempel mål for danskernes brug af naturen, omfanget af natur i Danmark, kvaliteten af naturen, sammenhænge i naturen og fordelingen af naturen.

Målene skal være bindende, så der er sikkerhed for, at de bliver realiseret. Målene bør ligeledes være tilpasset Danmarks internationale forpligtelser på naturområdet i for eksempel FN og EU.

I relation til de nationale mål bør der udarbejdes en national friluftspolitik, der behandler samspillet mellem friluftsliv og naturen.

Stærk og enkel lovgivning

Der skal etableres en effektiv og varig beskyttelse af den mest mangfoldige danske natur – for eksempel i form af naturzoner eller en lignende stærk beskyttelse - hvor natur, friluftsliv og naturoplevelser har førstehjælp.

Beskyttelsen skal både omfatte natur på land og på havet. Områderne skal blandt andet friholdes fra produktion.

Desuden skal der skabes gode betingelser for brug af naturen ved en forenklet og let gennemskuelig lovgivning, der sikrer, at flest muligt har lyst til og mulighed for at komme ud og opleve naturen.

Lovgivningen skal sikre positive incitamenter til udvikling af friluftsliv og natur.

Virkemidler og økonomi

De nødvendige virkemidler skal sikres til at realisere de politiske mål for natur og friluftsliv i Danmark.

Der skal for eksempel sikres muligheder for jordfordeling til flere anvendelser (multifunktionel jordfordeling) med henblik på at skabe flere muligheder for friluftsliv i ny natur, etablering af store sammenhængende naturområder, programmer til etablering af ny skov mv.

Derudover skal den nødvendige finansiering sikres til at opnå de fastsatte mål.

Viden

Viden om både natur og friluftsliv - og samspillet mellem de to - skal løbende opbygges og udvikles, så udviklingen af både natur og friluftsliv kan ske på et evidensbaseret grundlag.

Derfor skal der være en bedre overvågning og monitoring af naturen, så mål og indsatser bliver baseret på et fagligt grundlag.

Der skal i den forbindelse etableres et natur- og biodiversitetsråd, som skal rådgive regeringen i spørgsmål om natur og biodiversitet bredt.

Rådet skal gennem sin opbygning sikre inddragelse af både forskere og organisationer.

Inddragende forvaltning

I forhold til naturforvaltningen bør der være størst mulig inddragelse af interessenter.

Det er afgørende, at udviklingen af naturen i Danmark sker på baggrund af inddragelse på lokalt og nationalt niveau, så der sikres en løbende dialog med alle relevante interessenter samt opbakning og legitimitet i udviklingen af naturen.

Friluftsrådet